

Viite: maakuntauudistuksen II HE-luonnos. Laki luonnonmukaisen tuotannon valvonnasta annetun lain muuttamisesta.

Luomujärjestöt esittävät yhteisenä kantanaan lakiesityksen muuttamista siten, että Suomessa siirrytään alkutuotannon osalta yhden tarkastuslaitoksen malliin, jonka toimialueena on koko Suomi. Tähän tarkastuslaitokseen siirretään ELY-keskusten hoitamat nykyiset tehtävät ja soveltuvin osin tehtäviä Evirasta ja muista tarkastuslaitoksista. Nykyisin luomuvalvontaa ohjaavien viranomaisten yhdistyminen samanaikaisesti maakuntauudistuksen kanssa, tarjoaa hyvän tilaisuuden uudelle organisaatiolle.

Lakiesityksessä alkutuotannon luomuvalvontatehtävät siirtyisivät maakuntauudistuksessa ELY-keskuksilta maakunnille, ja viranomaisten määrä kasvaisi. Jo nykyinen, itsenäisiin alueellisiin valvontaviranomaisiin pohjautuva toimintamalli on johtanut tuotanto-ohjeiden alueellisesti erilaisiin tulkintoihin. Itsenäisillä ELY-keskuksilla ei ole lakisääteistä veloitetta noudattaa luomuvalvontaa ohjaavan viranomaisen, Eviran antamia tulkintoja tuotanto-ohjeista, eikä Eviralla ole mahdollisuutta muuttaa yksittäistä toimijaa koskevaa ELY-keskuksen ratkaisua. Vaihtelevat tulkinnat asettavat valvottavat toimijat eriarvoiseen asemaan, aiheuttavat erilaisia kustannuksia sekä vaikeuttavat neuvojien ja tarkastajien työtä.

Luomuvalvonta poikkeaa luonteeltaan monesta muusta viranomaisvalvonnasta. Luomuvalvonta on sertifiointia, jossa kolmas osapuoli todentaa toimijan toimineen luomun tuotantoehtojen mukaisesti. Hyväksytyyn valvonnan myötä toimija on oikeutettu myymään tuotteensa luonnonmukaisina tuotteina. Luomuvalvontaa tekevän täytyy tuntea tuotantotapa hyvin, jotta hän pystyy erilaisilla tiloilla arvioimaan, onko toimija noudattanut säädöksiä.

Luomuvalvonnan uudelleen organisoinnin tavoitteena pitää olla muusta tuki- ja korvausvalvonnasta kokonaan erillinen, yhtenäinen, ammattitaitoinen, luotettava ja kustannustehokas valvonta, jonka maksut määräytyvät samoin perustein koko maassa. Myös ruotsinkieliset palvelut on varmistettava jatkossa toimintamallista riippumatta. Luomuvalvontaa tekevien henkilöiden on oltava hyvin koulutettuja, ja erikoistuminen tiettyyn tuotantosuuntaan pitää olla mahdollista. Valvontaa voidaan edelleen toteuttaa maakunnista käsin, mutta valvojat toimisivat valtakunnallisen luomuvalvontaorganisaation alaisuudessa. Valtakunnallisen luomuvalvonnan roolina on johtaa, kouluttaa ja antaa ohjeet yhtenäisille tulkinnoille koko maassa. Toimijat voisivat myös valittaa luomuvalvonnan johtoyksikköön yksittäisistä huomautuksista ja tulkinnoista.

Uudessa organisaatiossa on toteuduttava seuraavat vaatimukset:

- Tuottajien yhtäläinen, käytännön läheinen ja tasapuolinen kohtelu koko maassa valvontapäätöksien osalta.
- Luomuvalvonnasta perittävien maksujen pitää olla kohtuulliset ja yhteneväiset koko maassa.
- Paikan päällä tuotantotarkastuksia tekevien valtuutettujen tarkastajien on saatava opastaa toimijaa luomuvalvontavaatimusten täyttämässä.
- Perustetaan luomutuotantosääntöjen ja valvontaohjeen kehittäjän/julkaisijan ja toimijoiden yhteinen neuvoo-antava elin, joka avustaa EU:n luomusäätöjen määräysten soveltamisessa Suomen olosuhteisiin. Tässä elimessä pitää olla tuottajien edustus.
- Perustetaan sovitteluelin, joka käsittelee ongelmallisimpia valvontatapauksia. Sovitteluelimen päätösten tulee olla sitovia. Tässä elimessä pitää olla tuottajien edustus.

- Tuotantotarkastusten yhteydessä annetuista korjauskehotuksista pitää olla valitusoikeus.
- Valtuutettujen tarkastajien ja valvontapäätöksiä tekevien henkilöiden ammattitaito ja sen ylläpito pitää taata uudessa hallintomallissa.
- Sähköistä asiakirjahallintaa on kehitettävä siten, että ylimääräinen tieto ei siirry aiheuttaen valvontaseuraamuksia.
- Maataloustukitarkastukset ja luomutuotantotarkastukset on pidettävä ja toteutettava toisistaan erillisinä.

Uuden luomuvalvontaorganisaation luomiseksi ehdotamme, että ennen luonnonmukaisen tuotannon valvonnasta annetun lain muuttamista selvitetään, miten lakia on muutettava tavoitteiden mukaisen luomuvalvonnan organisaation synnyttämiseksi.

Olemme mielellämme mukana valmistelutyössä, jossa kehitetään valtakunnallista luomutarkastusmallia ja organisaatiota.

Ystävällisin terveisin luomualan järjestöt:

Luomuliitto ry.

Yhdistyneet luomutuottajat ry.

Biodynaaminen yhdistys - Biodynamiska föreningen ry.

MTK ry.

SLC ry.

Pro Luomu ry.

ProAgria ry.